

Nr 128.

Av herr Ström, om ökat anslag till understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst.

I flertalet länder, som göra anspråk på kulturell nivå, anses skönlitteraturen utgöra en betydelsefull del av den andliga odlingen. Under gångna tider lämnade furstarna anslag till skönlitteraturen och dess utövare, sedermera trädde enskilda förmögna mecenater i furstarnas ställe, varigenom skönlitteraturen kunde blomstra. Sedan mecenaterna blivit hårt beskattade, försvann så småningom det skönlitterära mecenatskapet. Emellertid hade skönlitterärt intresserade donatorer i sina donationer för samhällsnyttiga ändamål ibland även inrymt stipendier, understöd, premier och andra anslag till gagn för skönlitteraturen och dess utövare. Under de senare åren ha även dessa fonder och stiftelser beskattats och detta till en grad, som ofta i verkligheten betytt konfiskation av donatorernas medel och ett förstörande av donationerna.

När dessa senare frågor, den hårda beskattningen av samhällsnyttiga donationer, varit under debatt i riksdagen, ha talesmän för bevillningsutskottet förklarat, att denna beskattning mera var en beskattningsmässig formalitet än ett angrepp på donationernas syftemål. Jag hänvisar särskilt till bevillningsutskottets ordförandes uttalanden. Detta skulle således innebära, att staten vore beredd att som motprestation mot de skattevägen mer eller mindre konfiskerade donationerna höja sina egna anslag till kulturbefrämjande ändamål.

Emellertid har under krigstiden i stället kulturbudgeten på många viktiga punkter ingalunda uppmuntrats med ökade anslag, ja ibland t. o. m. rönt den tvivelaktiga förmånen av en avmagringskur.

Bland de anslag, som misshandlats trots ödeläggelsen skattevägen av donationerna, är anslaget till understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst. 1938 var detta anslag 30.000 kronor, ett ringa anslag jämfört med samtida anslag till samma ändamål i övriga nordiska länder. 1940 sänktes detta ringa anslag till 16.000 kronor. Sedan 1942/43 har anslaget utgått med 25.000 kronor.

Nu skall man emellertid taga hänsyn till att under dessa år penningvärdet avsevärt sjunkit. I realiteten torde anslaget å 25.000 kronor i dag endast ha ett värde av 15.000 kronor. Härtill kommer att skatterna för författarna stigit i hög grad. Dess värre ha även författarnas honorar i vissa fall sjunkit. Detta sammanhänger med förhållanden, varpå nu icke skall ingås.

Slutligen bör icke förbises, att frågan om ersättning till författarna för de kostnadsfria bibliotekslånen fortfarande är olöst.

Det är uppenbart, att statsmakternas avoga inställning till skönlitteraturen och dess utövare uppkallat ett allt starkare missnöje inom författarkretsar, där man ofta gör sig den frågan, om i Sverige statsmakterna äro fientligt inställda till den del av svenska kulturen, som heter skönlitteratur. Otaliga äro de ändamål och samhällsgrupper, som åtnjuta statsmakternas protektion, ofta i en grad som väcker tveksamhet och undran. Det är uppenbart att den liknöjdhet, som Sverige visar en betydelsefull del av sin andliga odlings skapare, måste sätta spår hos dessa skapare. Under kampen för demokratin i gångna tider liksom i dessa tider har vårt folk haft ett värdefullt stöd hos sina diktare och författare. Statsmakterna kunna icke i allvarliga tider undvara den fond av nationell styrka som ligger innesluten i svenska diktares verk. Sin nationella gärning komma svenska författare alltid att fullgöra, oavsett hur de behandlas. Men det skulle självklart kännas lättare för Sveriges författare att fullgöra sitt värv, om de rönte ej blott otack utan även någon gång ett erkännande. Det enda sätt, varpå statsmakterna kunna lämna sitt erkännande, är genom ett höjande av anslagen till svensk vitterhets utövare.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen under posten *Åttonde huvudtiteln: Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst* (s. 594) måtte höja anslaget med 10.000 kronor eller från 25.000 till 35.000 kronor för budgetåret 1944/45.

Stockholm den 21 januari 1944.

Fredrik Ström.
